

5. АВТОРСЬКІ ПРОГРАМИ ТА ПРОЕКТИ

Валентина Володимирівна Шаповалова,
директор ЗНЗ I-III ступенів № 6,
м. Амворсіївка, Донецької обл.,
Україна

Тетяна Володимирівна Філімонова,
психолог першої категорії ЗНЗ № 6,
м. Амворсіївка, Донецької обл.,
Україна

ПІДПРИЄМЛИВІСТЬ – ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКА (проект спрямовано на розвиток ділової активності молоді)

*Майбутнє належить тим,
хто бачить можливості перш,
ніж вони стануть очевидними.*

*(Дж. Скалі, колишній генеральний директор фірми
Pepsi і комп'ютерної фірми Apple).*

РОЗДІЛ I

Що таке ділова активність?

Ділову активність розуміють, як підприємливість, до якої належать:

- здатність знаходити оптимальні варіанти використання матеріальних, енергетичних, фінансових і трудових ресурсів;
- уміння приймати нестандартні логічні рішення у складних ситуаціях;
- орієнтуватися в кон'юнктурі ринку та прогнозувати зміни;
- впроваджувати у практику нові технічні й економічні досягнення;
- діяти з допустимим ступенем ризику для досягнення кращих результатів;
- дотримуватися високої підприємницької культури у співпраці з колегами, партнерами та конкурентами.

Актуальність проекту

Відомо, що значна частина людей невміє застосовувати набуті знання в реальному житті. Тому використання проектної діяльності дає змогу подолати бар'єр, навчити самостійно здобувати нові знання та застосовувати їх на практиці. Участь у шкільних проектах забезпечує активне залучення до розв'язання власних життєвих і професійних завдань, допомагає набути досвід майбутнього висококваліфікованого фахівця, сприяє розвитку індивідуальності людини, її вихованню, як суб'єкта власної діяльності та життя.

Навички ділової активності допоможуть молодій людині виконувати складні завдання, викликані швидкими змінами в суспільстві (реструктуризація великих підприємств, розвиток малого та середнього бізнесу, поява нових професій тощо). Тому необхідно

заохочувати учнів бути активними, вміти адаптуватися (див. схему 1).

Сучасній промисловості потрібні активні працівники, що вміють приймати рішення, брати на себе відповідальність, працювати в команді. Тому ділоактивність корисна як суспільству, так і особистості.

Підприємливі молоді люди цінуються в усіх сферах суспільства незалежно від того, працюють вони на себе чи на окремих роботодавців.

Суспільство може отримати користь, маючи підприємливих громадян.

Ділова активність сприяє розвитку особистості, розвиває навички самопізнання. Надзвичайно важливо, щоб учні знали про власні сильні й слабкі сторони, вміли долати труднощі, ставали активними та дієвими членами суспільства.

Тип проекту за:

- кінцевим результатом – *цільовий*;
- змістом – *міжпредметний*;
- тривалістю – *перспективний*;
- кількістю учасників – *колективний*;
- ступенем самостійності – *частково-пошуково-дослідницький*;
- характером контактів – *внутрішньо-зовнішній*;
- часом ведення – *поетапно щорічний*.

Умови реалізації

Сформоване освітнє середовище, правильна організація навчальної діяльності учнів (технологія і методика збереження здоров'я), розвиток пізнавальних здібностей учнів, які стимулюють їх діяльність.

Учасники проекту:

- педагогічний колектив;
- учні 8-11-х класів;
- батьки;
- громадськість.

Завдання

1. Активізувати пізнавально-дослідницьку діяльність учителів, їх творчий потенціал.
2. Забезпечити максимально-сприятливі умови для роботи педагогів з обдарованими дітьми.
3. Підвищити психолого-педагогічну грамотність щодо методів активізації і взаємної діяльності учителя та учнів, з метою формування особистості, здатної орієнтуватися в сучасному суспільстві, швидко реагувати на запити часу, ефективно й успішно самореалізуватися у світі.
4. Розглянути психологічні чинники джерел формування в суспільстві конкурентоспроможного випускника на ринку праці, в умовах гуманізації навчально-виховного процесу.

Мета проекту

1. Розвиток здатності до самовдосконалення.

Частіше розумні, професійно підготовлені молоді люди в реальному житті мають недостатній багаж підприємливих ідей для розв'язання проблем і завдань. Ось чому потрібно розвивати навички самовдосконалення.

2. Розвиток адаптаційних здібностей.

Вірогідно, що в майбутньому учні не будуть працювати на одному місці протягом усього професійно-

го життя, а будуть змінювати місце праці кілька разів або мати одночасно кілька робіт. Навички ділової активності допоможуть їм розв'язати складні завдання, викликані швидкими змінами в Україні та світі.

3. Розвиток особистості учнів.

Оскільки, ділова активність сприяє розвитку особистості, то вона допоможе учням розвинути самосвідомість. Молоді люди повинні знати про власні сильні слабкі сторони, вчитися на власних помилках і, як результат, досягати успіху в житті.

4. Розвиток міжособистісних відносин.

Успішні люди можуть співпрацювати з іншими людьми; йти на компроміс, узгоджувати свої дії з діями членів трудового колективу; брати відповідальність за індивідуальну та групову діяльність.

Очікуваний результат

Вчителі зможуть:

- заохочувати учнів до саморозвитку й самовираження;
- розвивати професійні навички та вміння учнів;
- спонукати учнів брати на себе обов'язки, разом з педагогом і самостійно визначати напрямки майбутньої діяльності;
- розвивати та корегувати навички і моделі поведінки учнів;
- бути гнучкими і відкритими для нових ідей;
- встановлювати плідні партнерські відносини з учнями.

Учні у процесі реалізації проекту зможуть:

- підвищити свій соціально-психологічний рівень компетентності, розвинути навички ефективної взаємодії з оточенням;
- сформувати активну життєву позицію та розвивати здібності щодо здійснення значущих змін у своєму житті;
- підвищити рівень комунікативної культури;
- скорегувати особистісні якості та вміння, зняти бар'єри, які заважають реальним та продуктивним діям;
- розробити моделі поведінки, навички та позиції, які допоможуть реалізувати власні потенційні можливості;
- розвивати здібності пристосовування до гнучких умов ринку праці;
- стати компетентним конкурентоспроможним випускником.

РОЗДІЛ II

I. Науково-методичне забезпечення роботи з обдарованими дітьми.

1. Підготовка і перепідготовка педагогічних працівників, орієнтованих на роботу з випускниками і обдарованими дітьми.

2. Створення умов для творчої діяльності вчителів і учнів.

3. Підготовка бібліотечного фонду з питань роботи з обдарованою молоддю.

4. Систематизація дидактичного, роздаткового матеріалу, в тому числі мультимедійного.

5. Організація доступу до бази даних і науково-методичних матеріалів через Інтернет.

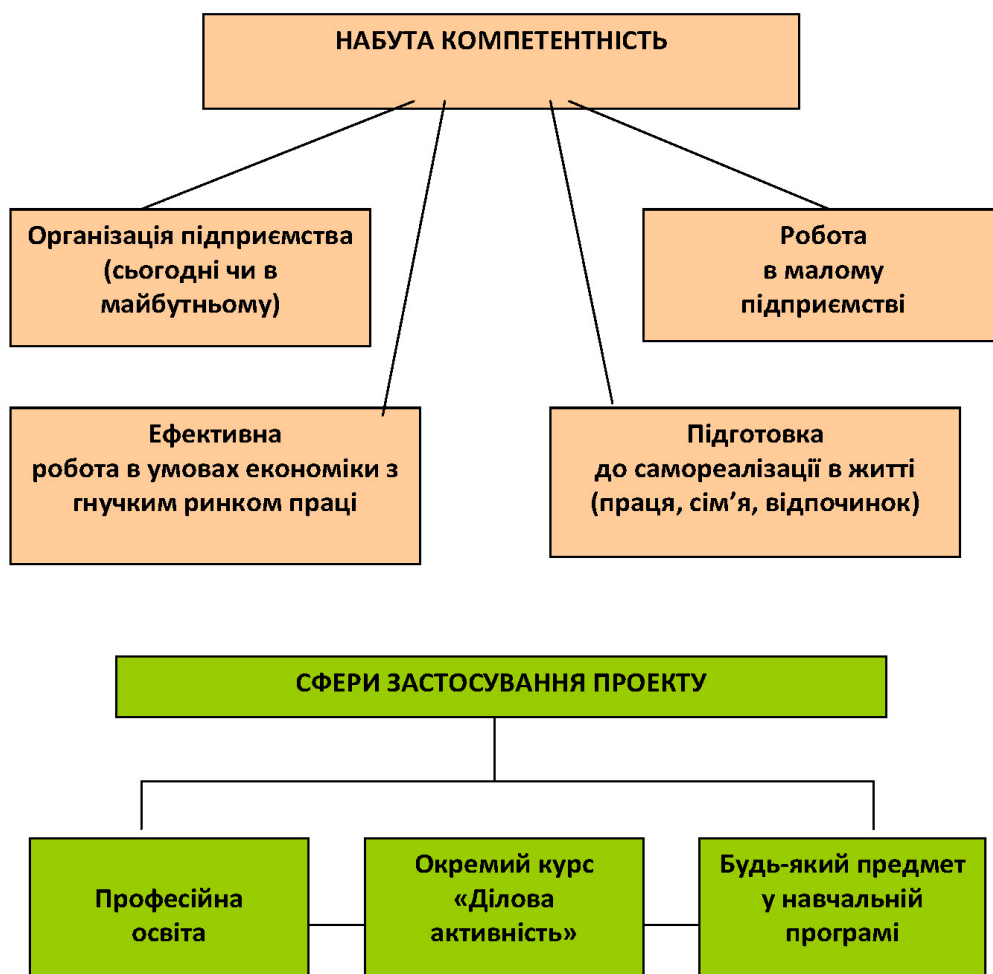

Схема 1. Модель реалізації проекту

6. Оновлення бази даних «Обдаровані діти».

II. Соціально-методичне забезпечення

1. Виявлення за допомогою діагностичних методів учнів з ознаками вікової обдарованості.

2. Розробка індивідуальних програм навчання та розвитку дітей з ознаками вікової обдарованості.

3. Дослідження та корекція процесів особистісного та соціального розвитку дітей з ознаками вікової обдарованості.

4. Забезпечення психологічного та соціального захисту учнів з ознаками вікової обдарованості.

5. Організація роботи постійно діючих семінарів з обдарованими школярами та педагогічними працівниками.

НОРМАТИВНА БАЗА

Законодавчі документи

1. Закон України «Про освіту».
2. Декларація прав дитини.
3. Загальна декларація прав людини.
4. Конвенція про права дитини.
5. Обласна цільова програма підтримки та розвитку обдарованості «Надія Донеччини» на 2010-2011рр.

6. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти.

7. Указ Президента України від 30.09.10 р. № 927/2010 «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді».

РОЗДІЛ III ЗМІСТ ПРОЕКТУ

I. Етап організаційної підготовки до впровадження проекту.

1. Нормативно-правові основи роботи з обдарованими дітьми.

2. Створення творчого мікроклімату для успішного функціонування системи роботи з обдарованими учнями.

3. Розподіл функцій керування на різних рівнях.

4. Система добору та інформації про обдарованих дітей та вчителів, орієнтованих на роботу з ними.

II. Реалізація проекту.

Перший етап. Самопізнання. Учні 8-х класів. 2010–2011 н. р.

Другий етап. Самовизначення. Учні 9-х класів. 2011–2012 н. р.

Третій етап. Самореалізація. Учні 10-х класів. 2012–2013 н. р.

Четвертий етап. Професійне становлення особистості. Учні 11-х класів. 2013–2014 н. р.

III. Підведення підсумків впровадження проекту.

1. Моніторинг результативності впровадження технології (щорічно).
2. Перспектива подальшого розвитку проекту.

СТРУКТУРА ПРОЕКТУ**ЕТАП 1. Самопізнання. «Я сам як найвища цінність».**

Мета та завдання проекту «Підприємливість – основа конкурентоспроможності випускника». Особливості проекту. Як працювати на занятті: правила поведінки та методи навчання. Адаптація учнів у новому колективі. Встановлення особистісного контакту. Виявлення сильних та слабких сторін. Розвиток свідомості, впевненості, незалежності, рішучості, творчих здібностей. Моніторинг компонентів само-свідомості.

ЕТАП 2. Самовизначення. «Самоприйняття і самосхвалення – ключі до позитивних змін у житті».

Практичні рекомендації з визначення життєвих цілей і планів. Визначення перешкод, що заважають досягненню цілей. Проектування особистого життєвого шляху. Розвиток мотивації досягнення.

ЕТАП 3. Самореалізація. «Кожен унікальний і своєрідний».

Розвиток комунікативних навичок і співпраці з різними людьми, зняття бар'єрів при спілкуванні, збагачення комунікативного досвіду. Формування вмінь та навичок роботи в команді. Виявлення та розвиток лідерських якостей.

ЕТАП 4. Професійне становлення особистості. «Я – успішна людина».

Шляхи пошуку роботи, вибір організації; складання резюме та підготовка до співбесіди. Пошук підприємливих ідей, їхня перевірка, планування роботи, створення іміджу та реклами, складання бізнес-плану та реалізація проекту професійного напрямку.

Пріоритетні напрямки в роботі психолога

Школі сьогодні потрібен не просто хороший учитель, а вчитель-технолог, учитель-майстер, учитель-новатор.

З педагогічним колективом:

- анкетування: «Чи готовий я до роботи в нових умовах?», «Можу. Потребую допомоги»;
- робота психолого-педагогічного лекторія «Самореалізація та самовдосконалення»;
- розробка та впровадження корекційних програм «Корекція поведінки дитини»;
- науково-практична конференція «Толерантність у собі й до себе»;

Навчальна праця для дитини має бути не тільки джерелом знань, а й джерелом радощів, сенсом її шкільного життя.

- тренінги;
- психолого-педагогічне розвантаження.

З учнями:

- діагностика: «Виявлення характерних рис дитини», «Виявлення нахилів і здібностей учнів», «Виявлення спрямованості учнів 8-11-х класів»;
- анкетування: «Мої успіхи та невдачі», «Формування життєвої компетентності особистості», «Настрій та його зображення», «Розуміння почуттів іншої людини»;
- рольова гра «Успіх може прийти до кожного»;
- корекційно-розвивальна робота;
- тренінгові заняття «Корисні звички».

З батьками:

- вивчення умов родинного виховання учнів, соціально-професійного складу батьків;
- організація роботи консультативної, психолого-педагогічної служби з надання допомоги батькам у вихованні дітей;
- координування дії батьків та вчителів під час корекції поведінки учнів;
- забезпечення психолого-педагогічної допомоги батькам учнів у вихованні.

ОСНОВНІ ТЕХНОЛОГІЇ**1. МЕТОД КЕРІВНИЦТВА**

Процес управління проектом, як і весь освітній процес, неможливий без його інформатизації

Учитель виступає, як керівник, який повністю організовує та спрямовує навчальний процес.

Учитель визначає мету та програму, визначає структуру групи, повністю відповідає та приймає основні рішення.

2. МЕТОД СПІВРОБІТНИЦТВА

Партнерська технологія – ринкова назва для добре відомої педагогіки співпраці

Учитель ділиться власною владою, встановлює у групі самоуправління, радиться з групою під час прийняття важливого рішення.

3. МЕТОД САМОУПРАВЛІННЯ

Учитель надає групі цілковиту автономію та самостійність. Він не працює з нею, за неї, а створює можливості для того, щоб група знайшла власний шлях, приймала рішення без втручання ззовні, без нагадування.

4. МЕТОД ДЕБРИФІНГА

Це аналіз та обговорення досвіду для того, щоб, визначивши, поділитися тим, що було вивчено і зроблено. Учитель проводить його переважно, на початку або у процесі діяльності, коли необхідно обмінятися думками, щоб упорядкувати ідеї чи оцінити виконане.

МЕТОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ

Психолого-педагогічні семінари.

- Психологічні аспекти педагогічного спілкування.
- Психологічні основи педагогіки життєтворчості особистості.
- Класи професій: гностичні, перетворюючі, пошукові.
- Ознаки, що визначають індивідуальні особливості навчання та пізнання;
- Роль учителя у формуванні позитивного образу «Я».
- Педагогічна підтримка та педагогіка співробітництва.

Лекції-бесіди.

- Цілісний розвиток суб'єктів проекту – вчителя й учня.
- Обдаровані діти: виявлення – навчання – розвиток.
- Основні компоненти творчого мислення.
- Організаторська діяльність. Що таке лідерство?
- Сутність технологій особистісно орієнтованого навчання та їх вплив на розвиток інтелектуальних та творчих здібностей дитини.

Методичні діалоги.

- Організація роботи з обдарованими учнями;
- Етап професійного навчання.
- Формування потреби в активному самопізнанні та самовихованні.
- Прийоми стимулювання розвитку та саморозвитку учнів.

Ток-шоу. Дискусії та дебати.

«Обдарований. Надзвичайний?», «Який учитель може працювати з обдарованими учнями», «Навчитися жити – основа ділової активності», «Моя громадянська компетентність», «Як я розумію здоров'я – фізичне, психічне, соціальне, інтелектуальне, емоційне», «Талант зріє в тиші, характер загартовується в буревіях життя. І. Гете», «Конкуренція чи взаємодопомога? Етика бізнесу», «Перші дні в колективі», «Крах сподівань? Ні, впевненість», «Intel-дар шоу».

Тренінги (відеотренінги).

«Діловий етикет», «Працелюб», «Лідер», «Самоаналіз», «Самодіагностика», «Самоконтроль», «Самокорекція», «Самооцінка», «Типи соціальної спрямованості особистості».

Предметні дослідження.

«Права людини – основний принцип життя», «Філософія досягнення успіхів», «Я – громадянин України», «Європейський вибір України», «Конвенція про права дитини», «Інтеграція знань».

Робота в парах.

«Невербальне спілкування», «Сліпий і поводитир», «Я тебе розумію», «Вірш про нас», «Які умови створені тобі для розвитку особистості», тест «Шляхи розвитку».

Робота в групах.

«Брейн-ринг «Обдаровані та відмінники, яка між ними різниця», «Що таке група? Лідерство в групі», «Що таке толерантність?», «Конфлікт. Шляхи виходу з нього», «Бізнес - портрет».

Візити.

«Моя сім'я (я в ній)», «Офіс. Діловий лист. Факта електронна пошта», «Я – турист», «Їду на стажування...», «Літературна вітальня», «Бізнес-форум», «Ярмарок професій».

Вправи.

«Відкритий мікрофон». «Дерево рішень», «Прийми рішення», «Мильні бульбашки», «Міжособовий етикет», «Вилучення зайвого», «Порівняння за аналогіями», «Зірки з небес», «Шукай друга», «У дорогу».

Відеослайди.

«Функції комп'ютера», «Інформаційно-комп'ютерні технології», «Перевага у використанні комп'ютерних технологій», «Недоліки, можливі труднощі застосування комп'ютерних технологій», «Інтеграція», «Внутрішньопредметні зв'язки», «Міжпредметні зв'язки», «Інтегроване навчання. Математика. Економіка Географія. Українська мова. Іноземні мови».

Презентації.

«Шляхи подолання напруги і страху», «Сходінки зростання», «Слово – срібло, мовчання – золото», «Мое майбутнє», «Моя професія», «Класи професій. Гностичні професії. (Перетворюючі професії. Пошукові професії)», «Самоосвіта».

Проекти.

«Що маємо тепер? Чого хочемо досягти в майбутньому? Як це зробити?», «Як стати найрозумнішим», «Прийоми, що привертають увагу», «Рецепт довголіття», «Раціональність використаного часу».

Рольові ігри.

«Відмова», «Один зайвий», «Який я?», «Як зацікавити людину?», «Як досягти співробітництва?», «Як завоювати прихильність співбесідника?», «Я – перший», «Розумна поведінка», «Мовний етикет», «Телефонний етикет», «Взаємодіємо та стаємо впевненими в собі», «Я – реальне», «Я – бажане», «Вчинок – Я», «Ставлення – Я».

Ділові ігри.

«Дослідник», «Я знаю», «Організаторська діяльність. Лідер», «Кодекс для лідера», «Спілкування – це людина цілком», «Упевнена поведінка. Працюємо над упевненістю в собі», «Моє покликання».

ФОРМИ УЗАГАЛЬНЕННЯ

ТВОРЧИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

Проекти. Презентації. Публікації. Створення буклетів, дайджестів, портфоліо. Шкільні та учнівські веб-сайти. Відеоролики. Відеофільми. Дробки. Пошуково-дослідницькі роботи. Мультимедійні слайди. Узагальнення досвіду роботи. Конкурси «Учитель року», «Учень року». День науки. День професії. День самоврядування.

**РОЗДІЛ IV
ОСНОВНІ ЗАХОДИ ПРОЕКТУ**

№	Зміст заходу	Відповідальні виконавці	Термін виконання
1. Пошук обдарованих дітей на період 2010–2014 рр.			
1.1	Провести діагностику рівня навчальних досягнень учнів з окремих предметів, їх участь у турнірах, конкурсах, олімпіадах.	Класні керівники, вчителі-предметники	Вересень
1.2	Провести анкетування вчителів-предметників щодо виявлення обдарованих дітей	Адміністрація	Вересень
1.3	Порівняти результати психолого-педагогічного діагностування школярів, діагностику рівня навчальних досягнень учнів, анкетування вчителів-предметників, з метою остаточного виявлення нахилів і здібностей учнів.	Психолог Адміністрація	Вересень
1.4	Обновити банк даних обдарованих дітей школи	Адміністрація	Вересень
1.5	Оформити портфоліо робіт з обдарованими дітьми	Вчителі-наставники	Постійно
1.6	Сприяти поглибленню і розширенню знань учнів з базових дисциплін, формувати сталий творчий інтерес до певної предметної галузі через: <ul style="list-style-type: none"> - участь у конструюванні та проведенні уроків; - введення курсів за вибором; - допрофільну підготовку; - залучення школярів до участі в підготовці та проведенні конкурсів, тижнів, предметних днів, КВК; - створення портфоліо.	Учителі-предметники	Постійно
1.7	Ввести традицію вшанування обдарованих дітей («День інтелектуала»)	Адміністрація	Щорічно
1.8	Висвітлювати в засобах масової інформації відомості про творчі здобутки молоді.	Вчителі-куратори	Постійно
1.9	Сприяти залученню спонсорів для підтримки обдарованої молоді.	Адміністрація	Постійно
1.10	Залучити учнів до розв'язання питань з організації життя школи, опрацювання пропозицій щодо вдосконалення НВП.	Заступник директора з ВР, педагог-організатор	Постійно
1.11	Сприяти реалізації ініціативи учнів у позакласній роботі.	Заступник директора з ВР, класні керівники	Постійно
1.12	Проводити дні та тижні самоврядування учнів.	Заступник директора з ВР, педагог-організатор	Щорічно квітень грудень
1.13	Спонукає до участі в постійних та тимчасових органах управління, в проведенні зборів, конференцій; в організації культурно-пізнавальних, краєзнавчих, громадсько-патріотичних, естетичних, правових, екологічних, спортивних заходів і дозвілля.	Заступник директора з ВР, педагог-організатор	Постійно
1.14	Вчити учнів у громадській роботі: <ul style="list-style-type: none"> - бути рівним у своїх правах; - виявляти особисту думку та вільно її висловлювати, не ображаючи при цьому співбесідника; - проявляти особисту активність у набуванні знань і навичок з використанням усіх можливостей школи; - вести ділову співпрацю з учителем і класним керівником; - поважати думки всіх учнів і вчителів; - брати участь у створенні проектів; - усі заходи учительського самоврядування проводити винятково в позаурочний час.	Заступник директора з ВР, педагог-організатор	Постійно

2. Науково-методичне забезпечення роботи з обдарованими дітьми на період 2010–2014 рр.			
2.1	Розглянути проект на методичній раді. Укомплектувати творчу групу вчителів з різних предметів для роботи з обдарованими дітьми.	Адміністрація	Серпень
2.2	Провести науково-практичний семінар для вчителів на тему «Розвиток творчих здібностей обдарованих учнів», «Обдаровані діти: виявлення – навчання – розвиток».	Адміністрація	Вересень
2.3	Створити систему обліку відвідування і діагностування учнів.	Методична рада	Вересень
2.4.	Залучити обдарованих учнів до активної участі в предметних тижнях, конкурсах, олімпіадах.	Куратори	Жовтень-травень
2.5	Організувати навчальні екскурсії для обдарованих дітей.	Куратори	Квітень
2.6	Організувати роботу психологічного консультаційного пункту для вчителів.	Психолог	Постійно
2.7	Створити асоціацію батьків обдарованих і здібних дітей та спланувати її роботу.	Адміністрація	Грудень 2012
2.8	Створити інформаційну базу: <ul style="list-style-type: none"> - Методичну літературу з питань діагностування нахилів, можливостей, професійних інтересів. - Цикл занять «Технологія професійного самовизначення». - Електронний банк даних про найбільш престижні професії в Україні, їх позитивні й негативні аспекти, вимоги до працівника. - Банк даних про вищі навчальні заклади Донецької області та України. 	Заступник директора з ВР, педагог-організатор, психолог, профконсультант центру зайнятості, бібліотекар	Грудень
2.9	Впровадити систему професійної орієнтації, а саме: <ul style="list-style-type: none"> - профорієнтаційну освіту і професійну пропаганду; - профорієнтаційні консультації, діагностики; - профорієнтаційні адаптацію, активацію; - профорієнтаційне виховання. 	Заступник директора з ВР, педагог-організатор, психолог, профконсультант центру зайнятості	Грудень
2.10	Проводити з учнями заняття з професійної орієнтації на уроках курсу «Людина і суспільство», під час виховних заходів, годин спілкування, складання життєвих проектів, тренінгів.	Заступник директора з ВР, педагог-організатор, психолог, профконсультант центру зайнятості	Грудень
2.11	Організувати навчання випускників, на основі програмно-апаратного комплексу, для професійної орієнтації молоді «Мотивація розвитку зацікавленості до професійного самовизначення» та «Профорієнтаційного терміналу».	Заступник директора з ВР, педагог-організатор, психолог, профконсультант центру зайнятості	Грудень

РОЗДІЛ V

Реалізація 1-го етапу проекту.

Самопізнання «Я сам – вища цінність»

3.1	Створити і організувати роботу клубу «Пульс життя». План роботи клубу Тема: «Повір у себе» Заняття 1. Самопізнання - основа самоцінності». <ol style="list-style-type: none"> 1. Маски, які ми носимо. 2. Рольова гра «Який я?» Заняття 2. <ol style="list-style-type: none"> 1. Вибір ситуації: «Я - Дитина», «Я - Батько», «Я - Лідер», «Я - Борець», «Я - Плакса». 2. Намалюй свою маску. 	Психолог	2010-2011 рр. Заняття щотижня
-----	---	----------	--------------------------------------

3.1	<p>Заняття 3. «Світи, у яких ми живемо».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Твір-роздум «Світи, у яких я живу». 2. Практичне заняття «Перетворення». <p>Заняття 4. «Ритм життя».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що заважає йти вперед? 2. Мозковий штурм «Твій пульс життя». <p>Заняття 5. «Пошук себе».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Невпевненість у собі. 2. Подолання страху. <p>Заняття 6.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Внутрішні перешкоди і зміни в житті. 2. Опір. 3. Практичне заняття: «Перешкоди», поведінкова програма. <p>Заняття 7. Презентація «Шляхи подолання напруги й страху».</p> <p>Заняття 8. «Магія думок».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Як почути себе. 2. Негативні та позитивні думки. 3. Проект «Рецепт довголіття». <p>Заняття 9. «Місце під сонцем тільки для сміливих та активних».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Не дай проблемам тебе з'їсти. 2. Хвилювання – на обидві лопатки! 3. Тренінгові вправи: «План мого життя», «План на день». <p>Заняття 10. «Формула життя».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета. Мрія. 2. Полювання на удачу. 3. Практичне заняття: складаємо список мрій, завдань у житті. <p>Заняття 11. «Ти - унікальна особистість!»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Я відповідаю за все. 2. Звільнення від відповідальності. 3. Проблемне питання: «Який шлях обираю Я?» <p>Заняття 12. «Життєва позиція ... ».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Позиція - що це? 2. Позиція - чому вона важлива? 3. Аналіз ситуацій. <p>Заняття 13. «Моя позиція».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні принципи виховання життєвої позиції. 2. Твір-роздум. <p>Заняття 14.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміна життєвої позиції – ну ж бо, лети! 2. Вибір залежить від тебе. <p>Заняття 15. Ділова гра «Спілкування – це людина цілком».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Твоя зовнішність. 2. Міміка, жести. <p>Заняття 16. «Зміни себе!».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ми боїмося себе змінювати. 2. Зафіксуй свій новий образ. 3. Дискусія «Чи важко себе змінити? І чи це необхідно?». <p>Заняття 17. «Чому я собі не подобаюся?»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Самооцінювання. 2. Кроки на шляху до високого самооцінювання. 3. Радість. Спокій. 4. Анкетування «Найприємніші та найгірші спогади мого життя». <p>Заняття 18. «Образ руйнує тіло і душу».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ми всі різні. 2. Уміння вибачати. 3. Уміння просити пробачення. 4. Духовні принципи образи. 5. Малюнок-гра «Моя образа».	Психолог	2010-2011 рр. Заняття щотижня
-----	--	----------	--------------------------------------

3.1	<p>Заняття 19. «Чому я так серджуся?»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гнів працює на нас. 2. Десять способів подолання гніву. 3. Практичне заняття: «Запиши свій гнів». 4. Поради - як погасити гнів. 5. Вправа «Покажи емоцію», «Емоція по колу». <p>Заняття 20. «Форма чи зміст?»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Твоя форма і твій внутрішній зміст. 2. Чим ти себе наповнюєш? 3. Практичне заняття «Обери себе!» <p>Заняття 21. «Дружба».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рольова гра «Як зацікавити людину?». 2. Вправа «Шукай друга». <p>Заняття 22.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шість способів допомогти другові. 2. Твір-роздум «Мій друг». <p>Заняття 23. «Я хочу подобатися!».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шість правил, щоб подобатися людям (Д. Карнегі). 2. Ціна усмішки. <p>Заняття 24.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Практична робота. Вправа «Перелік позитивних якостей», «Усмішка». <p>Заняття 25. «Щастя ... Як ти його розумієш?».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Щастя - це коли тебе розуміють. <p>Заняття 26.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Секрети щастя. 2. Ти - щаслива людина. <p>Заняття 27. «Здібності. Інтелект».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Талант. 2. Творчість. <p>Заняття 28.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток творчих здібностей. 2. Вправи на розвиток творчих здібностей. <p>Заняття 29. Зустріч з творчими людьми.</p> <p>Заняття 30. «Роздуми на задану тему ... ».</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Твір-мініатюра «Чого я чекаю від школи?». 2. Вправа «У дорогу». 	Психолог	2010-2011 рр. Заняття щотижня
4. Моніторинг реалізації I-го етапу проекту, узагальнення результатів за 2010–2011 рр.			
5. Планування заходів реалізації II-го етапу проекту на основі досягнутого за 2010–2011 рр.			

РОЗДІЛ VI

2011–2012 навчальний рік

Реалізація II-го етапу проекту.

Самовизначення «Самосприйняття, самохвалення – ключі позитивних змін у житті»

Хто одного дня знайшов самого себе, той нічого на цьому світі втратить не може. І хто одного дня зрозумів людину в собі, той розуміє всіх людей.

Стефан Цвейг

Що таке образ «Я»? Образ «Я» – це уявлення людини про себе. Воно не завжди висловлене, частіше – це щось подібне до внутрішньої картинки. У ній присутні зорові, тілесні і звукові образи, почуття, окремі

фрази людина, в цілому, рідко думає про себе словами. Вона себе уявляє, відчуває, переживає. То ж «образ «Я» містить набір деяких стійких характеристик, за допомогою яких людина описує і емоційно оцінює себе.

В образі «Я» є когнітивний компонент, що містить знання про себе. Людина отримує знання про себе через інших людей, завдяки знанням про свої якості, здібності.

Другий компонент – емоційно-ціннісне ставлення до себе – виявляється в самоповазі, почутті власної гідності, самооцінці й рівні вимог.

Третій компонент «Я-концепції» – поведінковий і визначається рівнем саморегуляції, здатністю людини приймати рішення, контролювати свою поведінку, наявністю почуття відповідальності за свої вчинки.

1. Самостворення, самовизначення, соціально-значуще самоствердження – особистісно орієнтована взаємодія у системі «вчитель-учень».

Єдиний шлях до пізнання – дія.
Б.Шоу

2. Алгоритм становлення особистісного потенціалу випусників

Формування самооціночної системи і глобального самовизначення	→	Рефлексивне оформлення нового змісту «Я».
	→	Актуалізація мотивів самоствердження і самореалізації нового «Я».
	→	Формування цільових установок, релевантних особистісній самоорганізації (рівні цілепокладання і цілереалізації).
	→	Модельовання перспективи «Я» (суб'єктивної картини майбутнього і стратегії самотворення та самоздійснення).

3. Психологічний супровід профільної освіти

Класи	Етап професійного самовизначення	Діяльність з учнями
5-6	Ознайомлювально-розвивальний	1. Анкетування з метою виявлення інтересів учнів до різних видів діяльності. 2. Ігрові заняття.
7	Аналітично-діагностичний	1. Діагностика індивідуальних особливостей, інтересів, здібностей. 2. Поглиблення знань про типи професій і предмети, пов'язані з вибором.
8-9	Допрофілізація	1. Профдіагностика. 2. Індивідуальні консультації.
10-11	Профільне навчання	1. Дослідження правильності обраного профільного навчання. 2. Ділові ігри. 3. Діагностика готовності до самостійного життя. 4. Індивідуальні консультації.

4. Програма «Самовизначення»

І блок.

Реконструкція й формування змістового компонента самототожності (12 занять).

Мета занять: активізація самовизначення, диференціація випусником власного «Я», розвиток самосвідомлюючого «Я», як основа самоконструювання.

II блок.

Тренування впевненості в собі та формування емоційно-ціннісного самосприйняття (12 занять).

Мета занять: формування та стабілізація емоційно-ціннісного самоставлення, впевненості в собі, як глибинного механізму особистісної активності.

III блок (три цикли).

Формування смислової осі життєвої перспективи та активізації самопроекції (12 занять).

Перший цикл.

Розвиток ціннісно-смилових орієнтирів, як ієрархії мети й засобів її досягнення (4 заняття).

Мета: узгодження цілепокладання й цілереалізації, як провідних векторів особистісної перспективи.

Другий цикл.

Активізація самопроекції в майбутнє (4 заняття).

Мета: формування у випусників навичок психотехнічного самоконструювання, актуалізація усвідомлення й побудови моделі «Я» - майбутнього.

Третій цикл.

Тренування особистісного зростання (4 заняття).

Мета: ознайомлення випусників з прийомами самопрограмування розвитку «Я» та практичне оволодіння ними, формування суб'єктивної стратегії самореалізації, мобілізація внутрішніх ресурсів самоконструювання «Я».

5. Підсумковий психологічний тренінг «Відкриття себе».

1. Знайомство. Вправа «Інтерв'ю».
2. Сприйняття тебе іншим. «Мені в тобі подобається».
3. Усвідомлення емоцій «Як я часто відчуваю».
4. Самооцінка. Сильні сторони.
5. Конфлікт. «Уникнення неприємностей».
6. Агресія. Фортеця.
7. Взаємостосунки. Асоціації.
8. Який я? Розкажи про мене.
9. Довіра. Коло довіри.
10. Мій ресурс.
11. Об'єднаймося. Рефлексія.

Очікувані результати:

Вчителі:

- Створення системи роботи з обдарованими дітьми.

- Збільшення числа вчителів, які володіють інноваційними методиками роботи з обдарованими дітьми.

- Виявлення проблем в різних аспектах роботи з обдарованими дітьми.

Учні:

- Збільшення числа учнів з інтелектуальною та творчою обдарованістю.

- Сформованість стійкої мотивації до інтелектуальної чи творчої діяльності.

- Вироблення навичок самостійної експериментально-пошукової роботи, оволодіння інтерактивними й інноваційно-комунікативними технологіями.

- Набуття психолого-комунікативної компетенції, що передбачає знання психології міжособистісного та педагогічного спілкування, вміння організувати навчання на основі співпраці, в атмосфері створення ситуації успіху.

- Сформування впевненості, здатності покладатися на себе, знаходити вихід з будь-яких життєвих ситуацій.

- Набуття вміння зберігати витримку, самовладання, здатності керувати, приймати рішення, формування якостей лідера.

РОЗДІЛ VII

2012–2013 навчальний рік

**Реалізація III-го етапу проекту. Самореалізація.
«Кожний унікальний і своєрідний»**

*Якщо нема мети, не робиш нічого,
і не робиш нічого видатного, якщо мета
дріб'язкова.
Дідро*

Технологія вибору професії:

Сайт «Профорієнтація: ким стати». Розділ «Як вибрати професію?» <http://www.ht.ru/prof/>

Сайт «Find.Job.ru». «Як вибрати професію? Секрети вибору професії»

Сайт «Профорієнтація» <http://www.eoi.ru/consult/index.htm>

<http://www.synet.ru/topic.php?id=345-> “Хочу! Можу! Треба! Буду»

Сайт «Кадрове агентство «Кар'єра» і як вибрати професію? <http://career.kalugga.ru//articles/r2/article30.html>

Посадові інструкції працівника будь-якої професії:

Сайт «Find – Job.ru». Посадові інструкції. <http://www.find-job.ru/instruction/>

Класифікатор «Професії робітників, посади службовців, тарифні розряди». «Профорієнтація. Освіта. Зайнятість»; <http://www.acareer.ru/>

Рейтинг професій

«Профорієнтація: ким стати. Ким крутіше бути?» <http://ht.ru/prof/ratng01.html>

Сайт «Find – Job.ru Загребували й перспективні спеціальності. <http://www.find-job.ru/profession/50/> <http://www.find-job.ru/profession/53/>

Самооцінювання.

Електронна книга «Збірник профорієнтаційних ігор» <http://lan.krasu.ru/studies/ppf/mprogames.pdf>

Сайт «Профорієнтація: ким стати»
«Профорієнтатор» «Профорієнтатор +»
<http://www.ht.ru/prof/tests/tests.html>

РОЗДІЛ VIII

2013–2014 навчальний рік

Реалізація IV-го етапу проекту

Професійне самовизначення особистості в контексті цілісного життя, як духовна (акти вибору, самопізнання й виявлення свого призначення), і соціально-психологічна (складний комплекс відчуттів випускників, потреба визначення свого місця в людській діяльності та людських стосунках) проблема.

«Я – успішна людина»

Життєвий успіх – спроможність особистості сприйняти та відповісти на індивідуальні потреби.

Соціальний успіх – спроможність особистості сприймати та відповідати на соціальні потреби, здатність успішно взаємодіяти з іншими, що допомагає індивідууму виявляти ініціативу, підтримувати і керувати собою й іншими; здатність співпрацювати допомагає людині спільно визначати мету; здатність розв'язувати конфлікт, що дає людині можливість сприймати, як один з аспектів людських взаємин і виробляти в собі здатність розв'язувати їх конструктивно.

Особисті якості для досягнення успіху:

- амбітність – обов'язкова умова, що допомагає долати будь-які труднощі;
- бажання досягти успіху – жити своєю метою, думати тільки про неї;
- працелюбність – працювати наполегливо та з запалом;
- уміння витримувати удари долі – не падати духом, уміти здобувати позитивний досвід невдач;
- мистецтво самопрезентації;
- керування функціональним станом свого організму (повноцінна їжа, достатній сон, здоровий організм);
- керування стресом – головне не запобігти стресу, а отримати від нього задоволення;
- керування емоціями – негативні емоції, передусім, руйнують ту людину, яка їх накопичує;
- керування гнівом – те, що починається в гніві, закінчується соромом;
- керування страхом – оцінюйте реальність загрози;
- керування часом – пізнай свій час і ти станеш на шлях підвищення особистої ефективності й значущості;

– уміння спілкуватися – перший крок до успіху: чітко визначайте мету спілкування, будьте максимально уважними під час спілкування.

Зовнішні ресурси (об'єктивні причини):

- зовнішні дані;
- стан здоров'я;
- соціальний стан;
- фінансове становище;
- інформація.

ПРОГРАМА

I блок.

Індивідуальна самореалізація, як актуальний психологічний зміст проблеми професійного самовизначення особистості (4 заняття).

Мета: розуміння професійної діяльності, як основи індивідуальної самореалізації особистості; саморозуміння, як особистісна характеристика.

II блок.

Професійне самовизначення, як проблема вибору і прийняття рішень (4 заняття).

Мета: усвідомлення особистістю факту наявності проблеми та її активна спрямованість на пошук засобів, потрібних для її розв'язання.

III блок.

Адаптивна сторона у професійному самовизначенні і професійному становленні особистості (4 заняття).

Мета: розуміння трьох аспектів адаптації: конкретизаційно-ситуативний, соціально-ціннісний, операційно-інструментальний.

Професійне самовизначення – складний багатокомпонентний процес, спрямований на розв'язання людиною важливих питань самоактуалізації, здійснення вибору та знаходження свого місця в життєвому просторі.

Очікувані результати.

Учні повинні зрозуміти:

Поведінка людини мотивується п'ятьма групами потреб, які, у свою чергу, поділяються на первинні та вторинні. До первинних належать фізіологічні потреби та потреба в безпеці; до вторинних – соціальні потреби, потреби в повазі, потреби самовияву.

1. *Фізіологічні потреби необхідні для виживання: їжа, вода, житло, відпочинок, сон тощо.*

2. *Потреба в безпеці та впевненості в майбутньому – це захист від несприятливих впливів зовнішнього середовища та впевненість у тому, що фізіологічні потреби будуть задоволені в майбутньому. Проявом цих потреб можуть бути пошук надійної роботи, страхування життя тощо.*

3. *Соціальні потреби – це відчуття належності до будь-кого або будь-чого (груп, колективу, соціального прошарку, важливої справи), взаємодії та підтримки, відчуття, що тебе розуміють і сприймають.*

4. *Потреби в повазі – самоповага особистих досягнень, повага з боку оточення, визнання, слава, влада.*

5. *Потреби самовияву полягають у реалізації своїх потенціальних можливостей і зростанні, як особистості.*

Учні повинні запам'ятати:

Однією з основних ключових компетентностей успішної особистості виступають мотиваційні (пов'язані з внутрішньою мотивацією, інтересами, індивідуальним вибором особистості):

- *здатність до навчання;*
- *винахідливість;*
- *навички адаптуватися та бути мобільним;*
- *уміння досягати успіху в житті;*
- *бажання змінити життя на краще;*
- *інтереси та внутрішня мотивація;*
- *особисті практичні здібності;*
- *уміння робити особистий вибір і встановлювати особисту мету.*

Учні повинні знати:

Щоб забезпечити особисту мотивацію до життя й роботи, слід взяти у свої руки використання свого часу, знайти в цьому питанні правильний підхід і виявити наполегливість. Це можна зробити тільки самостійно. Для цього потрібно:

1. Намагатися резервувати собі досить часу для досягнення ключової кінцевої мети.

2. Підтримувати найважливіші, з погляду кінцевих результатів, організаційні та людські контакти.

3. Сім'я – це головна одиниця суспільства, тому не можна квапитися під час спілкування з членами сім'ї. Необхідно зрозуміти це вже на початку трудового життя, а не в середньому віці, коли найчастіше це вже надто пізно. Ми отримуємо значну частину мотивації до життя від сім'ї, відповідно, зможемо віддати більше роботи, навчанню.

4. Потрібно мати друзів як на роботі, так і поза нею. Турботи потребує не тільки машина, а й дружні стосунки, а вони набагато важливіші. Людські взаємини необхідно оберігати, оскільки автоматично вони не зберігаються. Добрі людські взаємини внесуть багато чого в зміст і вмотивованість життя; завжди знайдеться час для друзів, якщо правильно оцінити значення дружніх стосунків.

5. Потрібно вчасно зайняти чітку, обдуману позицію щодо головних життєвих проблем та цінностей. Багато хто з нас тільки в середньому віці зупиняється, щоб з'ясувати, що ж ми справді цінуємо й чого хочемо від життя; яке значення має наше ставлення до головних питань нашої життєвої позиції. Для забезпечення особистої мотивації до роботи необхідно додержуватися таких рекомендацій:

✓ дбати про те, щоб добре відпочити, бути бадьорим і діяльним;

✓ ставитися позитивно до роботи та життя;

✓ за допомогою цікавих захоплень можна зробити особисту мотивацію більш різнобічною й підтримувати щиросердну бадьорість: активно розвивати себе, змінюючи й використовуючи свої сильні сторони й виправляючи свої вади, з якими справді треба щось робити; подбати про те, щоб був особистий план розвитку на рік і на 2-3 роки;

✓ зробити приємнішим своє оточення на роботі: подбати про те, щоб не робити одне й те саме надто довго, щоб робота істотно змінювалася з інтервалом у 5-7 років.

РОЗДІЛ VIII

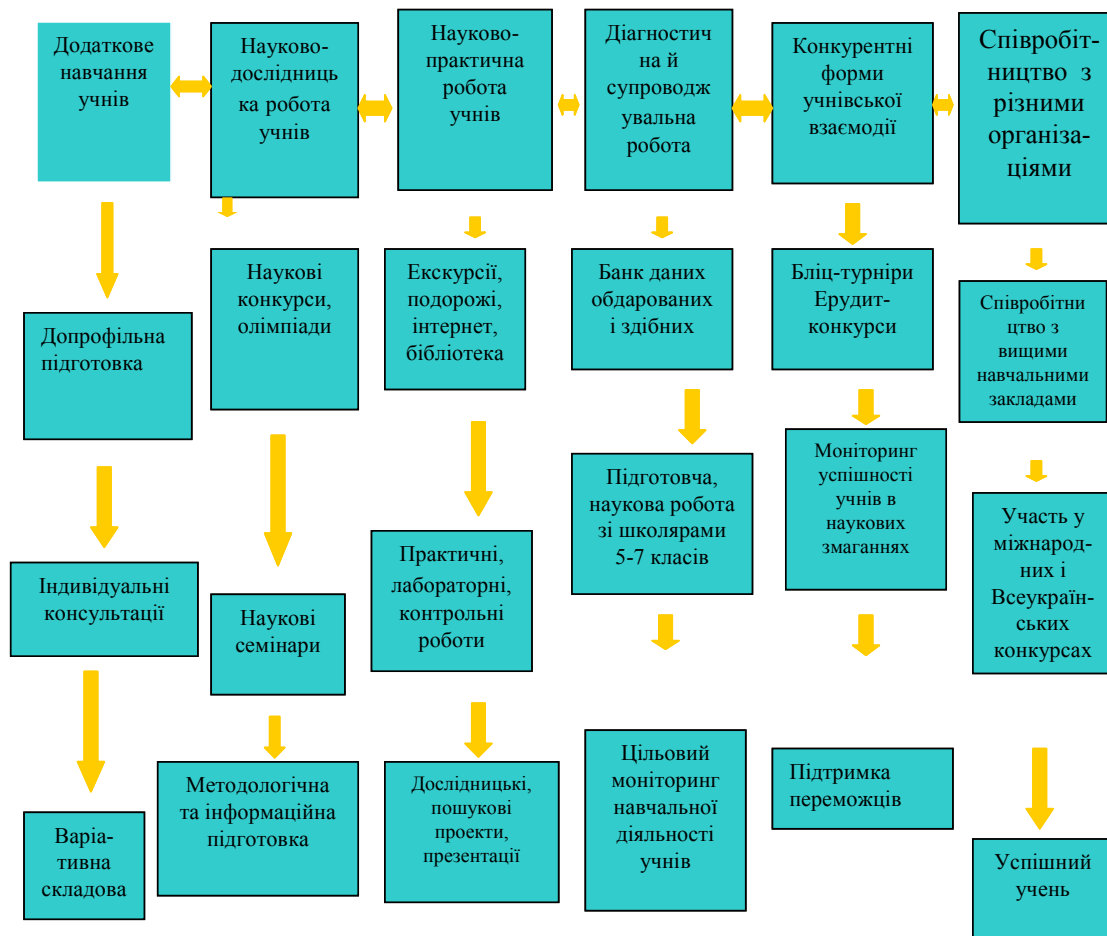

Схема 2. Організаційно-педагогічне забезпечення й підтримка проектної роботи учнів

ПАРТНЕРСЬКА ТЕХНОЛОГІЯ

Втілюючи метод керівництва, використаємо коопероване навчання (за В. Шаталовим). Це поєднання зусиль учнів і вчителів для швидшого й ефективнішого досягнення поставленої мети. Виділяється мета індивідуальна та спільна для всіх. Для досягнення спільної мети учні кооперуються між собою, поєднують зусилля, що, у кінцевому результаті, призводить до її прискорення і полегшення навчання.

Коопероване навчання здійснюється у спеціально створених підгрупах, що виділяються у межах класу. Основою для виділення підгруп є однакове бачення і розуміння мети. Враховується також і рівень підготовленості, здатність до взаємодії, особисті симпатії та спільність інтересів.

Американські дослідники Д. Джонсон і Р. Джонсон виділяють основні **умови ефективності скооперованої діяльності**:

1. Учні розуміють свою взаємозалежність від інших членів групи і відчувають особисту відповідальність за досягнення групової мети.

2. Учні здійснюють взаємодію, під час якої допомагають один одному навчатися.

3. Учні вчаться спільно працювати.

Кооперовано-організоване навчання відрізняється певними особливостями:

- підгрупи виділяються на тривалу перспективу, а тому, до їх створення учитель підходить зважено;
- розробляються стратегії, здійснюється планування для кожної з виділених підгруп;
- у процесі навчання члени груп діляться знаннями та вміннями;
- кожен працює на повну силу, сумлінно, самостійно;
- за результат діяльності групи відповідальність несе кожен учасник;
- робота кожного члена групи оцінюється під кутом зору досягнення поставленої мети.

Функції вчителя в кооперативному навчанні набувають деяких нових ознак. Їх головне завдання – вселити віру в учнів у можливість успішного досягнення мети та спонукати їх до самостійного пошуку.

Далі він виступає, як полегшувач, помічник, рівноправний учасник групи. Навантаження на вчителя зростає, адже він додатково повинен займатися формуванням в учнів здатності:

- координувати свою діяльність з діяльністю партнерів;
- ставати на позицію інших і змінювати свою позицію;
- надавати партнерам допомогу і користуватися їхньою допомогою;
- рефлексувати власні дії та дії інших членів групи;
- з повагою ставитись до кожної думки;
- вибудовувати міжособистісні взаємини з партнерами;
- надавати найвищого пріоритету досягненню колективної мети;
- не допускати переростання суперечностей у зіткненні позицій та інтересів;
- попереджувати виникнення конфліктів.

СПІВПРАЦЯ

- Учитель і його учень (учні) – ділові партнери у досягненні мети.
- Основа співробітництва – контракт з точно визначеними обов'язками, термінами, результатами, санкціями і фінансуванням.
- Мета учня – опанувати важливий для нього предмет вивчення.
- Мета вчителя – допомогти йому в реалізації мети.
- Відповідальність: 50 % відповідальності учня, 50 % – вчителя.
- Стимули: для учня – його наміри, для вчителя – винагорода.
- Організація процесу: максимальна самостійність учня, втручання вчителя лише тоді, коли учень потребує допомоги.
- Постійне формування узагальнених алгоритмів розв'язання завдань.
- Впровадження дієвих стимулів самомотивації.
- Максимальна опора на індивідуальні особливості.
- Використання нових засобів, що можуть сприяти прискоренню процесу.
- Забезпечення нешкідливості процесу та збереження здоров'я учня.
- Забезпечення індивідуального розпорядку дня.
- Створення комфортних умов.

Додаток 3

Психолого-педагогічний семінар «Обдаровані діти: виявлення – навчання – розвиток»

Мета: виявити основні критерії обдарованості учнів; розробити загальні рекомендації щодо роботи з обдарованими дітьми; визначити особливості

вікової обдарованості; обмінятися досвідом про ефективні форми і методи роботи з обдарованими дітьми на уроках.

Очікувані результати:

- окреслити напрямки діяльності з обдарованими дітьми;
- Формувати творче середовище для ефективної роботи з учнями;
- Презентація проекту «Підприємливість – основа конкурентоспроможності випускника».

План і методи проведення

1. Інформаційне повідомлення «Обдаровані діти: виявлення – навчання – розвиток».
2. Робота в групах «Ефективні форми та методи роботи».
3. «Мікрофон» – результати анкетування батьків та учнів «Здібності дітей».
4. Мозковий штурм. Сучасний урок: який він? Місце обдарованих учнів на сучасному уроці.
5. Брейн-ринг. Впровадження проекту «Підприємливість – основа конкурентоспроможності випускника».
6. Підведення підсумків семінару.

Додаток 4

Тренінг розвитку профорієнтаційних знань старшокласників

1 етап. Передбачає з'ясування очікувань від занять. Зміни у мотивації, самопізнанні.

2 етап. Активізація проблеми: самопізнання та саморозкриття, збагачення обсягу знань про світ і типи професій, активізація уяви.

3 етап. Навчально-практичний. Розвиток інтелекту, творчої активності, прагнення досконалості. Формування ціннісно-моральних орієнтацій учнів, корекція уявлень про професії, розвиток умінь розуміти один одного.

4 етап. Ознайомлення з вимогами основних професій. Посилення почуття компетентності, конкурентоздатності. Проби сил у різних виробничих ситуаціях. Розвиток впевненості у собі.

Очікуваний результат.

Учні матимуть необхідний обсяг профінформаційних знань та навичок, необхідних для прийняття правильного рішення щодо професійного самовизначення; буде розвинуто здібності до самомотивування та самоспонування, вміння аргументувати власну діяльність.

ПЛАН проведення:

- 1-й етап – ознайомчий;
- 2-й етап – актуалізація проблеми;
- 3-й етап – навчально-практичний;
- 4-й етап – підведення підсумків.

1-й етап. Заняття 1.

Мета: створення позитивного психологічного клімату в групі; встановлення довіри та взаєморозуміння між членами групи; оцінка рівня поінформованості учнів.

Форми роботи:

Мозковий штурм «Правила роботи в групах».
 Ігри «Знайомство», «Візитка».
 Вправи «Мої очікування», «Воскова свічка».

2-й етап. Заняття 2.

Вправа «Вибір траєкторії» (розвиток умінь розуміти свої переваги та схильності).

Мозкова атака «Світ професій».

Вправа «Моя професія».

Вправа «Схвалення» (навчитися хвалити себе).

Домашнє завдання. Вправа «Активізуй уяву» (уявити успіх, славу і щастя в майбутньому).

Заняття 3.

Гра «Морські командні навчання» (виявлення сформованості емоційно-психологічних стосунків учнів у колективі).

Вправи «Уникнення невдачі», «Викрадення невдачі».
 Рефлексія.

3-й етап. Заняття 4.

Соціально-психологічна гра «Невідомі світи» (розвиток соціальної уяви; формування навичок, необхідних для успішної взаємодії з представниками інших культур, ідеологій).

Гра «Асоціації» (корекція уявлень учнів щодо професій; формування загального й емоційного ставлення до них; розвиток уяви, інтуїції, творчого мислення).

Гра «Вгадай професію» (корекція уявлень учнів про професії).

Рефлексія.

Заняття 5.

Інтелектуальна гра «Ерудит-шоу» (розвиток інтелекту, розширення світогляду; творча активність; якість знань про професію).

Вправа «Альтернатива» (розвиток умінь розуміти один одного, ефективно взаємодіяти, зробити крок назустріч партнеру).

Рольова гра «Створи собі ситуацію успіху».

Рефлексія.

4-й етап. Заняття 6.

Ділова гра «Вакансія» (проба сил у різних виробничих ситуаціях і ознайомлення з особливостями професії).

Вправа «Входження у нову роль (розвиток здатності до самопідтримки)».

Профорієнтаційна рольова гра «Я вступаю до...» (конкретизація професійного вибору; моделювання варіантів поведінки в проблемних ситуаціях).

Вправа «Валіза» (наскільки справдилися сподівання учнів).

Вправи «Прогнозування подій» і «Побажання».

Рефлексія.

Підсумки.

Додаток 5

Діагностика міжособистісних взаємин за Т. Лірі

Призначена для досліджень уявлень суб'єкта про себе й ідеальне «Я», а також для вивчення взаємин у малих групах.

Мета: встановити провідний тип ставлення до людей у самооцінці та взаємооцінці.

Результат: вивчення проблеми психологічної сумісності; застосування даних в практиці сімейних консультацій, групової психотерапії та соціально-психологічного тренінгу.

Типи ставлення до оточення:

1. Авторитарний.
2. Егоїстичний.
3. Агресивний.
4. Підозрілий.
5. Покірний.
6. Залежний.
7. Товариський.
8. Альтруїстичний.

Корекційне заняття за результатами анкетування.

Самооцінка та самоосвітня діяльність.

Мета: підвищити самооцінку дітей, вчити долати стреси, страхи, виховувати самоповагу.

Очікувані результати.

Сформованість правильної моделі себе, використання цієї моделі для успішного функціонування у повсякденному житті.

Сформованість здатності розуміти мотиви дій інших людей, співпрацювати.

Форми заняття.

Вправи «Як собі допомогти», «Розбита склянка», «Мильні бульбашки».

Стратегія «Кроки до успіху».

Релаксація. Підсумки.

Додаток 6

Розвиток критичного мислення учнів під час вивчення матеріалу програм навчальних дисциплін.

Мета: розвиток критичного мислення, допомога у розумінні процесу прийняття рішення, навчання відповідальності за власний вибір; заохочування до індивідуальної творчості.

Очікувані результати.

Сформовані вміння приймати оптимальні рішення та оцінювати їх; розв'язувати невиявлені навчальні проблеми.

Сформовані навички виконання розумових операцій: аналіз розпізнавання фактів і думок, аргументації доведення, вироблення суджень, формулювання суджень.

Створення нової інформації, шляхом використання уяви.

Форми навчання.

Розвивальні ігри «Дослідник», «Я знаю», «Один зайвий», «Придумай сам».

Вправи «Дерево рішень», «Рукавички».

Проекти «Сходінки зростання», «Подорож у математичному експресі».

Презентація «Відомі українці».

Стратегія «Розв'язання проблеми».

Шкільні олімпіади.

Анкетування «Чи знаєш ти себе?».

Схема 3. Алгоритм самоосвітньої діяльності учня

Додаток 8

**Пізнай себе і ти пізнаєш світ. (Г. Сковорода).
Години спілкування.**

Мета: виховання на принципах загальнолюдської моралі; формування духовної культури; розвиток розуміння власної відповідальності, потреби до самовдосконалення.

Очікуваний результат.

Сформоване розуміння необхідності самопізнання для розвитку особистості.

Методи занять.

Години тематичного спілкування з елементами роздумів, дискусії «Пізнай себе».

Тренінг «У гармонії з собою і людьми».

Дискусія «Як керувати собою».

Ігри та психологічні вправи на виявлення рис характеру зі створенням уяви про себе, як особу «Я – образ».

Залучення учнів до розв'язання питань щодо організації життя школи, опрацювання пропозицій щодо вдосконалення НВП.

Сприяння реалізації ініціативи учнів у позакласній роботі.

Організація роботи щодо захисту прав учнів.

День самоврядування.

- виявляти особисту думку та вільно її висловлювати, не ображаючи при цьому співбесідника;
- проявляти особисту активність у придбанні знань та навичок з використанням можливостей навчального закладу;
- вести ділову співпрацю з учителем та класним керівником;
- поважати думки учнів та вчителів;
- брати участь у створенні проектів та презентувати їх.

Цей час – чудова нагода продемонструвати досягнення учнів іншим учням, учителям з різних предметів, адміністрації, батькам і друзям. Тиждень «Ділової активності» бажано провести у травні перед закінченням навчального року (2 або 3 тиждень місяця). Планувати його можна по-різному, наприклад:

ПОНЕДІЛОК – організаційний момент. Учні разом з учителем перевіряють готовність до початку презентацій, пишуть оголошення, запрошення, готують місце для проведення презентації проектів.

ВІВТОРОК – учні запрошують гостей на середу та четвер, рекламують свою продукцію чи послугу.

СЕРЕДА, ЧЕТВЕР – презентація учнівських власних проектів. Гості мають можливість познайомитися з проведеною роботою, поспілкуватися з учнями, ставити питання. Можливо вони придбають запропонований товар чи отримають послугу.

П'ЯТНИЦЯ – підсумки роботи учнів. Оцінювання. Учні заповнюють журнал групи та учня. Подяки. Заохочення.

Додаток 9

ТИЖДЕНЬ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ**Очікувані результати.**

Учні навчаються:

- бути рівними у своїх правах;

**МОДЕЛЬ
ВИПУСКНИКА**

Я добрий, людяний, благородний, чесний, ввічливий

Я добре навчаюсь, вчасно роблю уроки

Я впевнений у собі, вольова людина

Я незалежний і маю свою точку зору

Я самостійний і відповідальний

Я допомагаю іншим

Я розумію інших і вмію співпереживати

Я справедливий і вмію слухати інших

Я наполегливий, цілеспрямований, працелюбний, кмітливий

Я обрав майбутню професію

Я люблю батьківщину і людей

Я готовий до дорослого життя